

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ: ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ АСПЕКТ

TRANSFORMATION OF ECONOMIC INTEGRATION PROCESSES IN NORTH AMERICA: FINANCIAL AND INVESTMENT ASPECTS

УДК 339.294:336.717

DOI <https://doi.org/10.32843/bses.52-8>**Царан О.С.**

студент

Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова**Бичкова Н.В.**

к.е.н., доцент,

доцент кафедри світового господарства
і міжнародних економічних відносин
Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова**Tsaran Oleksandr**

Odesa National I.I. Mechnikov University

Buchkova Nataliia

Odesa National I.I. Mechnikov University

У статті розглянуто позитивні та негативні наслідки для країн – учасниць інтеграційного об'єднання НАФТА. З позитивних було визначено багаторазове збільшення потоків іноземних прямих інвестицій, значне зростання торгівлі та підвищення регіональної продуктивності праці. Як негативні наслідки в першу чергу розглянуто втрату робочих місць у США та явище «макіладор», а також доведено, що в дійсності ця втрата була компенсована зниженням вартості виробництва і створенням більш висококваліфікованих робочих місць. У 2017 р. угоду було переглянуто на користь створення нового об'єднання на базі НАФТА, але під назвою ЮСМКА, яка являє собою актуалізовану угоду НАФТА. У статті визначено, що в новій угоді значну увагу приділено технологічному розвитку у сферах торгівлі та фінансів. Також аналізуються внесені зміни щодо сучасних фінансових технологій та інструментів, таких як: open-data-банкінг, peer-to-peer-кредитування, блокчейн тощо.

Ключові слова: США, Канада, Мексика, НАФТА, ЮСМКА, прями іноземні інвестиції, FinTech, економічна інтеграція.

В статье рассмотрены положительные и негативные последствия для стран – участниц интеграционного объединения НАФТА. Из положительных было определено многократное увеличение потоков иностранных прямых инвестиций, значительный рост торговли и повышение региональной производительности труда. В качестве негативных последствий в первую очередь была рассмотрена потеря рабочих мест в США, а также доказано, что в действительности эта потеря была компенсирована снижением стоимости производства и созданием более высококвалифицированных рабочих мест. В 2017 г. соглашение было пересмотрено в пользу создания нового объединения на базе НАФТА, но под названием ЮСМКА, которая представляет собой актуализированное соглашение НАФТА. В статье определено, что значительное внимание было уделено технологическому развитию в сферах торговли и финансов. Также анализируются изменения касательно современных финансовых технологий и инструментов.

Ключевые слова: США, Канада, Мексика, НАФТА, ЮСМКА, прямые иностранные инвестиции, FinTech, экономическая интеграция.

Each region of the planet is represented by a strong and effective integration Association of countries that it includes. In the case of North America, this Association was NAFTA (North American Free Trade Agreement), which successfully existed for 23 years, and was an example of one of the most successful and large integration associations of our time. This is confirmed by the consequences of this group's influence on the participating countries. The article explores the implications for key sectors of the American, Canadian, and Mexican economies. In addition, the main achievement of the agreement can be considered a significant increase in bilateral flows of foreign direct investment between the countries, many times their increase. NAFTA also had negative consequences, primarily for the United States. The topic of American jobs loss because of NAFTA was frequently addressed during last presidential elections in the USA. The article thoroughly explores this issue and provides the opinions of a number of experts who refute this thesis. In 2017, it was impossible not to recognize the obsolescence of the NAFTA agreement, so D. Trump initiated the revision of the agreement and the creation of a new Association called USMCA (United States – Mexico – Canada Agreement). The basis for the new agreement was the NAFTA agreement, so formally the USMCA is called NAFTA 2.0. During the existence of NAFTA, the world has changed dramatically, the Internet has penetrated in all spheres of human life, and first of all the economy – there are new forms of trade that requires regulations, but what NAFTA could not cope with. The technological breakthrough occurred not only in the traditional areas of the economy, but also in Finance. The financial technology industry is currently the flagship in the world, advanced and in demand. North America is the world's leading region in terms of investment in this sector, accounting for more than half of the global volume. In the new agreement, much attention is paid to the regulation of this sector of the economy, and the Chapter devoted to it is significantly updated. The new Association promises a great future, and the leaders of the countries set hopes to it.

Key words: USA, Canada, Mexico, NAFTA, USMCA, foreign direct investments, FinTech, economic integration.

Постановка проблеми. Північно-американська угода про вільну торгівлю виступає єдиним у світі прецедентом угоди континентального масштабу, найбільша за своїм значенням і впливом інтеграційна угода Північної Америки. Угода, яка заклала фундамент конкурентоспроможності США у боротьбі на світовому ринку з Китаєм та створення північноамериканського альянсу на світовій арені. Всупереч важливості та ефективності угоди, вона були припинена. Аналіз позитивних та негативних ефектів на країн-учасниць, ключових об'єктів конфронтацій між ними дасть можливість зрозуміти, чому угода була припинена, та винести ключові уроки. Через невеликий проміжок часу була підписана угода ЮСМКА, що являє собою актуалізовану угоду НАФТА, адаптовану до сучасних ринкових умов, новітніх інстру-

ментів у сфері фінансів та сьогоденного технологічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічні інтеграції завжди були актуальною темою у світовому господарстві. Багато спеціалістів вивчають минулі об'єднання, аналізують сучасні та прогнозують майбутні. Вони не могли не приділити увагу найкрупнішому об'єднанню Північної Америки. Провідні університети США, такі як Інститут міжнародної економіки Петерсона, Університет Оклахоми, а також Інститут світової економіки та міжнародних відносин при Російській академії наук, присвячують свої звіти проблематиці діяльності НАФТА. У статті проаналізовано роботи таких науковців як Роберт Пастор, Мауро Гиллен, Торі К. Вайтінг та ін. Але окремі питання досить лишаються недостатньо детально вивченими.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у визначенні передумов та чинників трансформації НАФТА у ЮМСКА на основі аналізу позитивних та негативних наслідків для країн-учасниць з урахуванням впливу угоди на фінансово-інвестиційні відносини країн.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтеграційне об'єднання НАФТА у формі зони вільної торгівлі було утворено у 1994 р. та ефективно існувало, виконуючі всі свої функції. Три ключові країни північного материка Америки об'єдналися задля отримання взаємних переваг від міжнародної торгівлі, таких як зростання експорту, зниження вартості імпорту, нові робочі місця, зарубіжні інвестиції тощо. Основними причинами створення НАФТА була зростаюча міжнародна конкуренція з боку Європейського Союзу та Китаю, які стрімко розвивалися наприкінці ХХ ст. З погляду США великий інтерес представляла собою Мексика, виступаючи «плацдармом» для великого американського бізнесу з відносно великим внутрішнім ринком (населення понад 100 млн осіб), розвинутою інфраструктурою та дешевою робочою силою. Американські ТНК уже активно реалізували свою експансію на сусідні країни та лобювали ідею створення нової системи торгово-економічних відносин, яке об'єднуватиме країни Північної Америки, але з провідною роллю США.

Канада теж була зацікавлена у більш активній участі Мексики у торгово-економічних відносинах з очевидних причин, таких як перспективи розширення канадських міжнародних відносин та розбавлення «американського» вектору зовнішніх економічних відносин. Але були й інші більш стратегічні причини, наприклад за встановлення удалого співробітництва та відносин Канада могла б розраховувати на підтримку Мексики у торгових спорах зі США. Канада вже була у Зоні вільної торгівлі зі США й уважала це вдалим досвідом, тому розширення мало піти на користь.

Мексика ж покладала великі надії на цю угоду, її політичні та ділові круги вважали, що цей важливий крок значно модернізує країну і допоможе вирішити наявні гострі соціально-економічні проблеми, такі як структурна та технологічна відсталість країни, малий обсяг зовнішньої торгівлі та інвестицій, низький рівень життя населення та високий рівень невдоволення населення, торгівля зброєю та наркотиками тощо.

Структура угоди НАФТА складається з трьох двосторонніх договорів: США – Канада, США – Мексика, Мексика – Канада, що є цікавим та унікальним [1]. НАФТА у цілому є унікальним інтеграційним об'єднанням, бо за економічною теорією інтеграція країн потребує виконання певних умов, таких як історичне співробітництво та географічна близькість. Це все виконується, але ще є така ключова умова, як приблизно однаковий економічний

рівень розвитку країн. У випадку НАФТА у зону вільної торгівлі вступають дві розвинені країни та одна, що розвивається. Для порівняння: на момент укладання угоди ВВП на душу населення у США був в майже в п'ять разів вищий, аніж у Мексиці, та становив 27 694 дол. США проти 5 854 дол. США відповідно [2].

Фактом, що привертає увагу, є те, що це об'єднання було відкритим для вступу для інших країн материка, тобто воно не було обмежено тільки трьома учасниками. Таким чином, Чилі мало невдалу спробу вступу саме у НАФТА, але після цього США, Мексика та Канада підписали двосторонні угоди з Чилі кожна. Відомий економіст Роберт Пастор висловив думку, що така структура двосторонніх угод була вимушена та форсована США, а все об'єднання у цілому мало вигляд не континентального співробітництва, а було у формі подвійного білатералізму: США – Мексика та США – Канада [3].

Створення Північноамериканської зони вільної торгівлі від самого початку ставило перед собою шість основних завдань, які зазначені у 102-й статті угоди, а саме [4]:

1. Надати країнам-підписантам статусу найбільшого пріоритету.
2. Усунути бар'єри в торгівлі та полегшити транскордонний рух товарів та послуг.
3. Сприяти створенню умов чесної конкуренції.
4. Забезпечити захист та дотримання прав інтелектуальної власності.
5. Створити регламент процедур вирішення торгових спорів.
6. Створити основу для подальшого трьохстороннього, регіонального та багатостороннього співробітництва для розширення переваг торговельної угоди.

Уже в 2010 р. основні цілі, які поставило перед собою це об'єднання, були досягнуті. Було завершено п'ятнадцятирічне взаємне «митне роззброєння» країн-учасниць. Перед підписанням угоди мито на ввезені товари зі США до Мексики були у кілька сотень процентів вище, ніж американські мита на мексиканський імпорт. У результаті підписання була створена найбільша регіональна зона вільної торгівлі, яка об'єднала економіки обсягом понад 6 трлн дол. США та сприяла зростанню конкурентоспроможності Північної Америки у масштабі світового ринку [5].

Протягом усього часу існування НАФТА не один раз викликала бурхливі спори щодо переваг для кожної з країн-учасниць, справедливості умов, на яких функціонує угода, тощо. Із боку США ця угода була шість разів жорстко розкритикована у 2008 р. під час президентської кампанії.

Б. Обама звертав увагу на те, що зниження тарифів та допомога бізнесу США було досягнуто ціною робочих місць у країні, він звинувачував

саме НАФТА у рості безробіття у США. Х. Клінтон визнала угоду некоректною. Обидва кандидати обіцяли або внести правки, або скасувати повністю угоду, але обраний президент не виконав своєї обіцянки. Питання доцільності участі у НАФТА викликало спори та напади й у президентській гонці 2016 р.: обидва кандидати теж висловлювали невдоволення результатами угоди та її впливом на економіку США [6].

Угода НАФТА мала як і позитивні, так і негативні наслідки для всіх країн-учасниць. Серед негативних наслідків можна виокремити такі: найбільшою проблемою угоди у США вважають те, що в результаті було втрачено сотні тисяч робочих місць у країні та зниження рівня оплати праці по країні. Підписуючи цю угоду в 1993 році, Б. Клінтон казав, що ця угода означає «...робочі місця. Робочі місця для американців, високооплачувані робочі місця», але в реальності все сталося навпаки. Мексиканська робоча сила у рази дешевша, ніж дорожча американська, і це розуміли великі виробничі підприємства та бачили у цьому можливість зниження вартості виробництва, перемістивши заводи на територію Мексики. НАФТА призвела до зменшення працевлаштування на виробництві у США до 30%: з 17,7 млн робочих місць у 1993 р. до 12,3 млн у 2016 р., у індустрії текстилю – 85%, з 800 тис робочих місць у 1993 р. до 129 тис у 2015 р. [7]. Переважно це були індустрії автомобілебудування, комп'ютерні запчастини та текстиль. З іншого боку, є думка, що в умовах гострої конкуренції американського та азіатського автомобілебудування на світовому ринку переміщення виробництва великих американських підприємств ближче до Мексики зіграло на користь США, бо у гіршому сценарії США могли би втратити цю індустрію повністю [7]. Питання втрачених робочих місць у США викликає багато дискусій і досі.

Провідні економісти вважають, що риторика Д. Трампа на тему катастрофічної втрати робочих місць у США, зниження рівня заробітної плати у багатьох галузях є скоріше популістською і що насправді США отримала переваги [8]. По-перше, основним конкурентом США у сфері автомобілебудування на світовому ринку виступає Китай, особливо з погляду робочих місць та аутсорсингу виробництва великими корпораціями. Професор Мауро Гіллен з Університету Вартона, штат Пенсильванія, вважає, що без створення НАФТА не було б створено великої кількості робочих місць у США [9]. Близько 40% товарів, що закуповуються у Мексиці, були винайдені у лабораторіях США, що є джерелом для найму висококваліфікованої робочої сили у США. Більше того, Мауро Гіллен стверджує, що якби не НАФТА, то робочі місця, які «вкрала» Мексика, були б украдені Китаєм, що призвело б до значно більшого негативного ефекту у США. А так у Мексиці стає більше зайня-

того населення, воно стає більш платоспроможним, тобто більше споживачів для американського експорту в Мексиці. М. Гіллен також додає, що на кожне місце, втрачене у США на користь Мексики, п'ять місць могло б бути втрачено на користь Китаю, аргументуючи це тим, що дефіцит торгівлі з Мексикою у п'ять разів менший, аніж із Китаєм [8]. По-друге, географічне розташування елементів виробничого ланцюгу автомобілебудування дало змогу компаніям вийти на вищий рівень конкурентоспроможності та прибутковості виробництва. Розташування виробництва у Мексиці дає можливість двостороннього руху товарів між Мексикою та США. Інтеграція дає можливість створення великих регіональних кластерів, де товари будуть активно рухатися між трьома державами, тим самим полегшуючи й якісно покращуючи виробництво, що, своєю чергою, дає змогу отримання переваг над найбільшим конкурентом – Китаєм [10].

Із боку Мексики найбільше постраждав агро-сектор економіки. Після усунення тарифів США отримало можливість експортувати до Мексики значно більше товарів, аніж було раніше, особливо продукти агрокультури. Мексиканські виробники кукурудзи та інших круп, що являли собою в основному приватні ферми, не могли конкурувати з американськими імпортними товарами й були вимушені завершити свою діяльність. За оцінками, приблизно 2 млн невеликих фермерських господарств закрили виробництва, деякі пішли у тіньовий сектор економіки, деякі емігрували до США [11]. Також угода пом'якшувала процес покупки землі у країні, і великі компанії, такі як Nestle, Cargill, Tyson Foods, скуповували великі площі орних земель, що також мало вплив. У галузі автомобілебудування Мексика теж утратила певну кількість робочих місць, але великі автомобільні компанії натомість принесли до Мексики понад 500 тис нових. Після підписання угоди НАФТА широкий розвиток отримали «макіладори» – підприємства складально-конвеєрного характеру, що активно використовуються корпораціями США у виробництвах в інших країнах. Саме цей термін переважно використовується для прикордонних із Мексикою американських заводів, де значна частка працівників – мексиканці. Розташовувалися вони з боку Мексики, американці ввозили до країни запчастини на безмитних та безтарифних умовах, де дешевша робоча сила збирала їх у кінцевий продукт (1 дол. США за годину мексиканської праці замість 5–6 дол. США за годину американської), і потім товари успішно ввозилися назад до США або експортувалися до Канади, або продавалися на внутрішньому ринку Мексики. У часи найбільшого розвитку (1994–2000 рр.) «макіладори» виробляли до 25% ВВП Мексики та забезпечували робочі місця для 10% дієздатного населення [12]. Однак після декількох десятиліть

мексиканській владі стало зрозуміло, що у довгостроковому періоді «макіладори» не зможуть стати запорукою благополуччя країни, що умови там експлуататорські і не сприяють підвищенню рівня життя населення та негативно впливають на екологію через недбале ставлення американських корпорацій, і сам феномен має «полуколоніальний» характер. Тому після 2000-х років «макіладори» пішли на спад та поступилися місцем у конкурентній боротьбі КНР, Південній Кореї та В'єтнаму [13].

Канада теж відчула негативний вплив угоди НАФТА, але він був, по-перше, значно менший, аніж у США та Мексиці, та, по-друге, вигреш Канади був значно вищий і значущий, аніж негативні наслідки. Канада на рівні зі США втратила частку робочих місць на користь Мексики, але значно меншу – близько 40 тис місць. Також негативним можна назвати односторонність канадського експорту енергоносіїв, бо за угодою США майже примусово стали єдиним реципієнтом канадського експорту енергоносіїв, що, можливо, має більшу альтернативну вартість, якби Канада імпортувала в інші країни.

Отже, можна зазначити, що НАФТА не проіснувала б більше ніж 20 років, якби мала б тільки негативні наслідки для всіх країн-учасниць. За період існування НАФТА майже у чотири рази збільшився обсяг торгівлі між США, Канадою та Мексикою, що збільшило й податкові надходження до бюджетів країн, зростання зайнятості населення, зростання виробництва та доходів ТНК. Із початку дії угоди США отримали нові великі ринки збуту, надійні та безпечні сфери для залучення американського капіталу, оптимізацію виробництва та підвищення конкурентоспроможності американських товарів за рахунок раціоналізації виробництва у масштабах континенту, залучення дешевої з Мексики та кваліфікованої робочої сили у галузі, у яких у США був дефіцит робочої сили. За підрахунками експертів, НАФТА забезпечувала до 0,5% росту ВВП США кожного року за рахунок оптимізації виробництва у ключових галузях, таких як автомобілебудування, сільське господарство та сфера послуг, та значного підвищення обсягів торгівлі з країнами-учасницями [7]. У звіті Інституту міжнародної економіки Петерсона стверджується, що щорічно США втрачає 15 тис робочих місць на користь Мексики, але отримує приблизно 450 тис дол. США за кожне втрачене місце за рахунок кращої продуктивності виробництва та більш низьких споживчих цін [13].

НАФТА водночас дала значний поштовх мексиканському сільському господарству, експорт якого став більшим утрічі з моменту укладання угоди. Також НАФТА виступила каталізатором продовження економічних реформ у країні та її трансформації з однієї з найбільш протекціоністських до

однієї з найбільш відкритих до торгівлі. Ця трансформація почалася ще зі вступу країни до ВТО, але навіть після вступу у країні було мито на ввезені товари зі США у середньому 12,4%, а після НАФТА мита з обох сторін дорівнювали 0%, що значно посилює торгівлю між країнами, участь Мексики у міжнародній торгівлі та її позитивний ефект на економіку країни, призвело до зниження державного боргу, стабілізованої інфляції та створення міжнародних резервів країни. Країна стала опорним пунктом виробництва найбільших автомобільних ТНК, таких як GeneralMotors, FiatChrysler, Nissan, Volkswagen, FordMotor, Honda тощо. Така кількість компаній не мексиканського походження свідчить про значне збільшення прямих зарубіжних інвестицій у країну. Тільки зі США реальні прямі зарубіжні інвестиції збільшилися більше ніж у сім разів: з 15,2 млрд дол. США у 1993 р. до 114,9 млрд дол. США у 2018 р. (рис. 1).

Канада теж отримала значний приплив зарубіжних прямих інвестицій із сусідніх країн. За час існування об'єднання мексиканські та американські інвестиції у Канаду збільшилися у три рази, а тільки американські інвестиції, що становлять більше половини зарубіжних інвестицій у Канаду, збільшилися понад у п'ять разів. Експорт та імпорт Канади до США та зі США збільшилися приблизно у три рази у кожену сторону. Значного розвитку отримало сільське господарство країни, експорт якого до США збільшився у три рази, що зробило Канаду ключовим імпортером США продукції сільського господарства. Експерти також виділяють, що однією з ключових переваг НАФТА для Канади стало те, що вона значно збільшила свою частку в імпорті енергоносіїв до США. За даними Обсерваторії економічної складності МІТ, США імпортувала нафту на суму 37,8 млрд дол. США у 1993 р., при цьому 18,4% її надходило із Саудівської Аравії і 13,2% – із Канади. У 2018 р. Канада експортувала до нафти США на 61 млрд дол. США, що становить 48% від загального обсягу імпорту цієї продукції до США. Продажі канадської нафти до США зросли на 363% за цей період, і вона є найбільшим постачальником США з 2006 р. (рис. 2).

У травні 2017 р. Д. Трамп ініціював перегляд угоди НАФТА. Переговори між країнами продовжувалися більше року, бо це був дуже складний процес. Перед відповідальними за цей процес стояло завдання актуалізації положень угод, їх оновлення та адаптація до сучасних умов торгівлі, розвитку електронної торгівлі, узгодження положень про права інтелектуальної власності, переміщення інформації через кордони країн та багато інших нюансів. Американський лідер чітко розумів, що угода потребує модернізації, бо, перш за все, НАФТА була створена у 1994 р., сьогодні світ дуже сильно відрізняється від світу 1994 р. і положення угоди вже не покривають усіх механізмів, які були

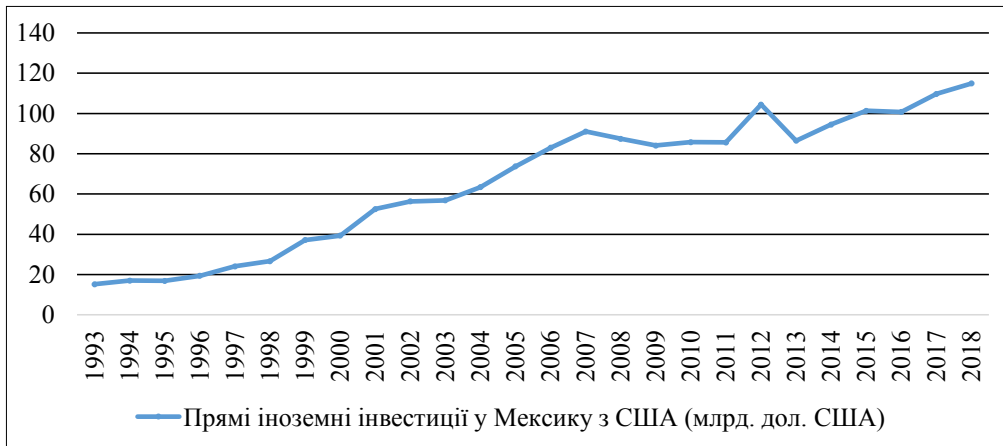

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції у Мексику зі США, млрд дол. США

Джерело: складено авторами на основі [14]

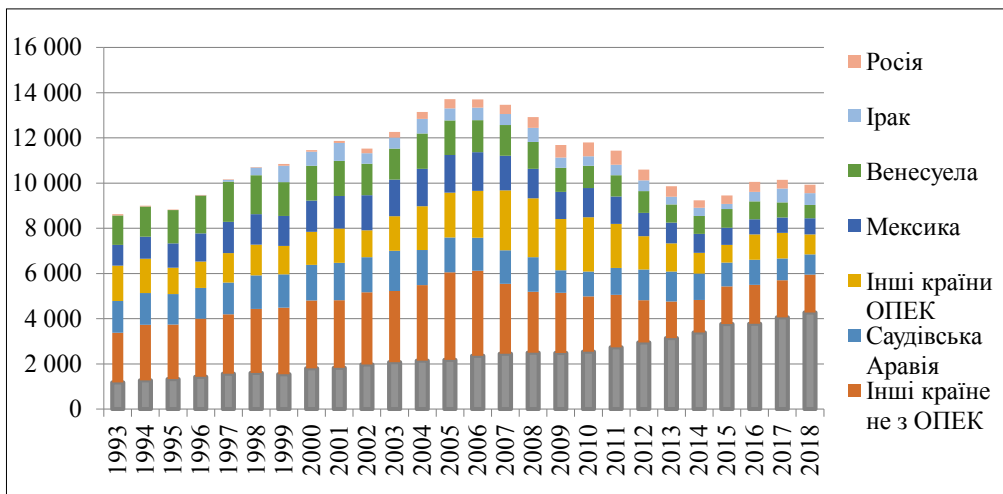

Рис. 2. Імпорт нафти у США за країнами походження з 1993 по 2018 р., тис барелів на день

Джерело: складено авторами на основі [15]

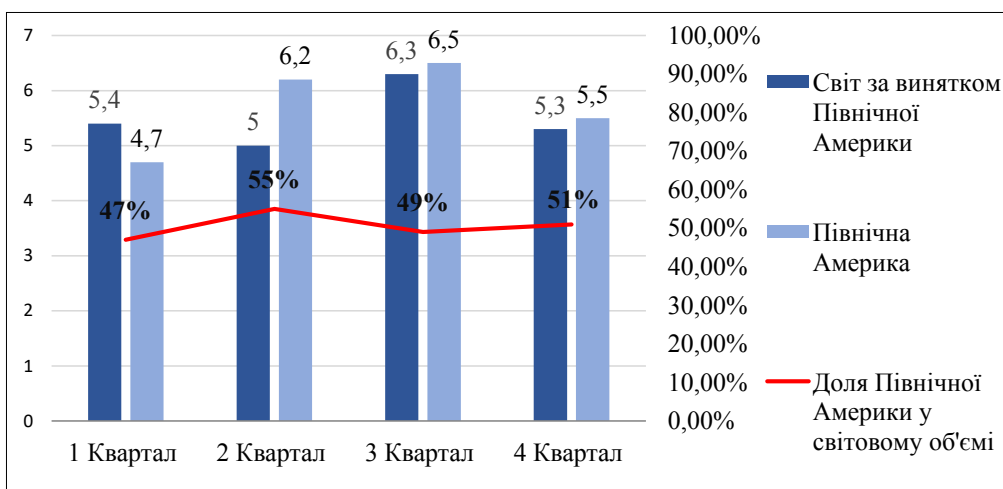

Рис. 3. Порівняння обсягів інвестування у FinTech-індустрію у світі та Північній Америці щоквартально у 2019 р., млрд дол. США

Джерело: складено авторами на основі [21]

створені за цей час і активно зараз функціонують. У лютому 2017 р. Фонд спадщини опублікував звіт, в якому викладаються три принципи перегляду НАФТА [16]: модернізація, розширення, усунення контрпродуктивних аспектів із метою поліпшення його успіху.

У 1994 р. Інтернет перебував на стадії зародження, і торгівля переважно здійснювалася через обмін фізичними товарами та послугами або через інвестиції. Сьогодні різко зросла цифрова торгівля товарами і послугами, а також необхідність захисту інтелектуальної власності. НАФТА не мала загальних правил для США, Мексики та Канади щодо цих нових видів торгівлі, залишаючи за урядами право встановлювати правила, що обмежують ці торгові потоки.

Переговори щодо нових умов угоди тривали більше року, й остаточно угода була підписана 30 листопада 2018 р. лідерами трьох країн-учасниць на саміті G20. Нове об'єднання отримало нову назву на честь країн, що її утворили: United States – Mexico – Canada Agreement, або USMCA (ЮСМКА), формально це об'єднання називають НАФТА 2.0. Всього у тексті ЮСМКА 34 глави, у тексті НАФТА їх було лише 22 [17].

Деякі сектори були виключені з НАФТА, у тому числі енергетичний сектор Мексики. Багато в чому це було пов'язано з тим, що на момент укладання угоди цей сектор перебував у державній власності. З тих пір Мексика домоглася прогресу в справі приватизації і відкриття раніше закритих ринків для іноземної конкуренції. Торгівля енергоносіями – це не єдина сфера, де є потенціал для підвищення відкритості. Субсидії та керовані торгові схеми в багатьох сільськогосподарських секторах усе ще існують, наприклад на канадському молочному ринку [18].

Нарешті, США, Мексика і Канада підписали кілька додаткових угод, не включених у повний текст НАФТА, з питань, не пов'язаних із торгівлею. Зокрема, там були угоди з трудових та екологічних норм. Північноамериканська угода про співробітництво в галузі праці (NAALC) і Північноамериканська угода про екологічне співробітництво (NAAEC) були узгоджені після завершення початкових переговорів щодо НАФТА.

Щодо ключових змін, за ініціативою США дія угоди обмежується 16 роками за можливістю пролонгації ще на 16 років, якщо всі сторони висловлять бажання, на протигагу НАФТА, яка була безстроковою. Побічні угоди, такі як Північноамериканська угода про співробітництво в галузі праці (NAALC) і Північноамериканська угода про екологічне співробітництво (NAAEC), були включені до повного тексту угоди. Були додані глави про валютний курс, боротьбу з корупцією та макроекономічну політику. Було послаблене регулювання канадського ринку молока та допуск канадською

владою імпорту американського молока, але в розмірі 3,59% внутрішнього канадського ринку молока. Значно був підвищений рівень регулювання ринку автомобілів та запчастин по відношенню до Мексики. Відбулося підвищення «північноамериканської» частки вартості у вироблених автомобілях із 62,5% до 75%. Окрім того, відбулося зниження конкурентної переваги Мексики з погляду заробітної плати за рахунок підвищення частки вартості виробництва північноамериканських автомобілів, створеної за рахунок праці із заробітною платою нижче 16 дол. США за годину. Також 70% використовуваних алюмінію та сталі повинні бути північноамериканського походження. Додано нове визначення державних корпорацій, що значно ширше, ніж у НАФТА. Був доданий новий, четвертий, критерій, який уточнює частку власності держави у корпораціях як прямого, так і перехресного володіння [19].

Нова угода приділяє увагу не тільки змінам у традиційних сферах економіки та технологічним зрушенням завдяки появі Інтернету, а й стрімкому розвитку фінансового сектору, а саме фінансових технологій та виникненню новітніх фінансових інструментів. Ця індустрія стрімко набирає оберти на світовій арені і на даний момент є однією з найпривабливіших для інвесторів. Колискою розвитку цієї індустрії виступає Північна Америка, звісно, більшою мірою США, але Канада та Мексика не відстають. Тільки у 2019 р. обсяг інвестицій у FinTech у Північній Америці становив 22,9 млрд дол. США, або 51% від світового обсягу, кількість угод у цьому регіоні становить 47% світової кількості [20]. У світовому FinTech-рейтингу країн США та Канада входять в топ-10 країн, перше та дев'яте місце відповідно, Мексика ж розмістилася на тридцятій сходинці рейтингу [21]. Рейтинг країн будується на трьох основних стовпах: кількість (скільки в країні FinTech-компаній, яке населення, скільки FinTech-хабів), якість (розмір FinTech-компаній, обсяги інвестицій) та середовище (оцінка умов, створених у країні, легкість ведення бізнесу, ступінь урегульованості індустрії тощо).

Виходячи із цього, можна зробити висновок, що Північна Америка на даний момент виступає локомотивом розвитку FinTech-індустрії, і цей регіон у першу чергу потребує регулювання цієї індустрії на регіональному рівні. Під час перемовин щодо ЮСМКА FinTech-індустрія була одним із ключових пунктів до узгодження.

Основні положення щодо фінансових послуг містяться у 17-й главі угоди, ця глава була і в НАФТА, але значно оновлена та доповнена у ЮСМКА [22]. На даний момент різноманіття фінансових інструментів не перестає розширюватися, FinTech-компанії кожного дня створюють нові продукти та технології задля надання унікальних та конкурентних послуг кінцевим клієнтам. Фінан-

сові технології активно впроваджуються у таких інноваційних сферах, як open-data-банкінг, peer-to-peer-кредитування, електронні гаманці, краудфандинг, блокчейн та ін. [23]. ЮСМКА вносить зміни відносно FinTech у таких напрямках: установлення принципів захисту доступу до ринків та забезпечення рівних прав усіх учасників; зміни у режимі державного регулювання фінансових послуг; додаткові положення у регулюванні фінансових інновацій; нова система урегулювання спорів задля захисту корпоративних інвестицій та забезпечення доступу до ринку продуктів FinTech [24].

Після підписання оновленої угоди лідери всіх трьох країн висловили добрі надії і перспективи щодо нової угоди, характеризуючи її як win-win-win strategy, тобто вигідна угода, яка об'єднує три великі нації у конкурентній боротьбі проти всього світу.

Висновки з проведеного дослідження. Вищенаведений аналіз дає змогу дати справедливую оцінку найбільшій та найважливішій економічній інтеграції Північної Америки. НАФТА проіснувала 23 роки і мала позитивний ефект на економіки всіх країн-учасниць. Вона об'єднала США, Канаду та Мексику в стратегічному альянсі проти конкурентів з іншої півкулі, в успішному альянсі, який надав значні конкурентні переваги ключовим галузям країн, підвищив та полегшив торгові відносини між ними та надав можливість прискорити темпи свого росту, створив простір для значного поліпшення виробничих процесів, ефективної алокації ресурсів із найбільшою ефективністю. США зазнали значних утрат у вигляді робочих місць, але водночас компенсували їх за рахунок росту торгівлі. Хоча влада США і стверджує, що є лише негативні наслідки для ринку праці, провідні економісти вважають, що, навпаки, ситуація не настільки погана. Значний розвиток отримала Мексика з величезним припливом інвестицій, створенням нових робочих місць, збільшенням експорту та поліпшенням життя населення. Ті ж переваги отримала й Канада, а також лідируючі позиції у ключових позиціях імпорту США, таких як сільське господарство та енергоносії. Але з моменту створення НАФТА світ потерпів значний технологічний розвиток, у результаті чого у всіх сферах економіки виникли різноманітні процеси, що не регламентовані в угоді. Значного розвитку отримали фінансові інновації, виникли такі продукти, як open-data-банкінг, peer-to-peer-кредитування, впровадження мережі Інтернет у всі сфери діяльності як людини, так і держави, розвиток Інтернет-торгівлі. Стало зрозуміло, що НАФТА морально застаріла і не відповідає дійсності. Це й є головною причиною переродження НАФТА у вигляді ЮСМКА, оновленої, актуалізованої та доповненої версії НАФТА, на яку всі три країни покладають великі надії. Нова угода бере до уваги сучасний розвиток кожної країни, встановлюються нові квоти, що відповідають акту-

альному розвитку національних індустрій, значно модернізовано розділ щодо фінансових технологій, в основний текст включено раніше побічні угоди стосовно співробітництва в галузі праці та екології.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Kondonassis A., Malliaris A.G., Paraskevopoulos C. NAFTA: Past, Present and Future. *Journal of Economic Asymmetries*. 2008. Vol. 5. P. 13–23. URL : <https://ssrn.com/abstract=1084662> (дата звернення: 20.04.2020).
2. World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files. *The World Bank*. URL : https://data.worldbank.org/Indicator/Ny.Gdp.Pcap.Cd?Name_Desc=False (дата звернення: 20.04.2020).
3. Pastor R. North America's Second Decade. *Foreign Affairs*. 2004. № 83(1). P. 124–135. URL : <http://www.jstor.org/stable/20033834> (дата звернення: 20.04.2020).
4. Foreign Trade Information System. *Organization Of American States*. URL : <http://www.Sice.Oas.Org/Trade/Nafta/Chap-01.Asp> (дата звернення: 20.04.2020).
5. Атаев М.Р. НАФТА: проблемы и перспективы сотрудничества США, Канады и Мексики. *Власть*. 2011. № 7. С. 159–161. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/nafta-problemy-i-perspektivy-sotrudnichestva-ssha-kanady-i-meksiki> (дата звернення: 20.04.2020).
6. AMADEO K. (2020, March 31). NAFTA's Purpose and Its History. *The Balance*. URL : <https://www.thebalance.com/history-of-nafta-3306272> (дата звернення: 23.04.2020).
7. Floyd D. (2019, November 27). Nafta's Winners And Losers. *Investopedia*. URL : <https://www.investopedia.com/articles/economics/08/north-american-free-trade-agreement.asp#What-Did-Nafta-Accomplish> (дата звернення: 20.04.2020).
8. NAFTA, 20 Years Later: Do the Benefits Outweigh the Costs? *Knowledge@Wharton* (2014, February 19). URL : <https://knowledge.wharton.upenn.edu/article/nafta-20-years-later-benefits-outweigh-costs/> (дата звернення: 23.04.2020).
9. Guillén M.F. (2017, February 22). NAFTA Created Thousands Of Good American Jobs—Just Not For Trump's Rust Belt Supporters. *Wharton Business School*. URL : <https://qz.com/914363/Nafta-Created-Thousands-Of-Good-American-Jobs-Just-Not-For-Trumps-Rust-Belt-Supporters/> (дата звернення: 23.04.2020).
10. Chatzky A., McBride J., Sergie M.A. (2020, February 24) Nafta And The Usmca: Weighing The Impact Of North American Trade. *Council on foreign Relations*. URL : <https://www.Cfr.Org/Backgrounder/Nafta-And-Usmca-Weighing-Impact-North-American-Trade> (дата звернення: 23.04.2020).
11. Ochoa M. The Effects Of Nafta On Mexico. *Tecma University*. URL : <https://www.Tecma.Com/Effects-Of-Nafta-On-Mexico/> (дата звернення: 23.04.2020).
12. Cañas J., Coronado R.. (2002, February) Maquiladora Industry: Past, Present And Future. *Federal Reserve Bank Of Atlanta. ResearchGate*. URL : https://www.researchgate.net/publication/5029696_

Maquiladora_industry_Past_present_and_future (дата звернення: 23.04.2020).

13. Hufbauer G.C., Cimino C., Moran T. (2014, May). NAFTA At 20: Misleading Charges And Positive Achievements. Peterson Institute For International Economics. URL : <https://www.piie.com/publications/policy-briefs/nafta-20-misleading-charges-and-positive-achievements> (дата звернення: 20.04.2020).

14. U.S. Direct Investment Abroad, U.S. Direct Investment Position Abroad on a Historical-Cost Basis. Beareau of Economic Analyses. U.S. Department of commerce. URL : <https://apps.bea.gov/iTable/iTable.cfm?reqid=2&step=1&isuri=1#reqid=2&step=1&isuri=1> (дата звернення: 20.04.2020).

15. U.S. Imports from Canada of Crude Oil and Petroleum Products. U.S. Energy Information Administration. URL : <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=p&s=mttimusca1&f=a> (дата звернення: 20.04.2020).

16. Riley B. (2017 February 6). Three Recommendations for Renegotiating NAFTA. Heritage Foundation Backgrounder. №. 4654. URL : <https://www.Heritage.Org/Trade/Report/Three-Recommendations-Renegotiating-Nafta> (дата звернення: 20.04.2020).

17. Agreement Between The United States Of America, The United Mexican States, And Canada 12/13/19 Text. Office of the UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE. URL : <https://ustr.Gov/Trade-Agreements/Free-Trade-Agreements/United-States-Mexico-Canada-Agreement/Agreement-Between> (дата звернення: 25.04.2020).

18. Whiting T.K., Beaumont-Smith G. (2019 January 28). Backgrounder An Analysis Of The United States–Mexico–Canada Agreement. The Heritage Foundation. URL : <https://www.heritage.org/trade/report/analysis-the-united-states-mexico-canada-agreement> (дата звернення: 25.04.2020).

19. Комкова Е. ЮСМКА вместо НАФТА. *Мировая экономика и международные отношения*. 2019. Т. 63. № 4. С. 50–58. URL : <https://doi.org/10.20542/0131-2227-2019-63-4-50-58>.

20. 2019 FinTech Almanac. FT Partners Research. URL : <https://ftpartners.docsend.com/view/9849q93> (дата звернення: 25.04.2020).

21. The Global Fintech Index 2020. Findexable. URL : https://findexable.com/wp-content/uploads/2019/12/Findexable_Global-Fintech-Rankings-2020exSFA.pdf (дата звернення: 25.04.2020).

22. USMCA. UNITED STATES-MEXICO-CANADA AGREEMENT. Chapter 17. USMCA. URL : <https://usmca.com/financial-services-usmca-chapter-17/> (дата звернення: 25.04.2020).

23. Yakubovskiy S., Kyrychenko M. Role Of Blockchain Technology In The Development Of Global Information Technology And Fintech Markets In The Conditions Of Globalization. *Bulletin Of Mariupol State University. Series: Economics*. 2018. № 15. P. 51–57. URL : http://visnyk-ekonomics.mdu.in.ua/en/ISSUE_15.pdf#page=51 (дата звернення: 25.04.2020).

24. Estoup L.A. (2019 June 1). FinTech under the new United States-Mexico-Canada (USMCA) agreement. Thomson Reuters Practical Law. URL : [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-020-8365?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-020-8365?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1) (дата звернення: 25.04.2020).

8365?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1 (дата звернення: 25.04.2020).

REFERENCES:

1. Kondonassis A., Malliaris, A. G., Paraskevopoulos C., NAFTA: Past, Present and Future. *Journal of Economic Asymmetries*, Vol. 5, pp. 13 - 23, 2008. Available at: <https://ssrn.com/abstract=1084662> (accessed 20 April 2020).

2. World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files. *The World Bank*. Available at: https://data.worldbank.org/Indicator/Ny.Gdp.Pcap.Cd?Name_Desc=False (accessed 20 April 2020).

3. Pastor R. (2004). North America's Second Decade. *Foreign Affairs*, 83(1), pp. 124-135. Available at: <http://www.jstor.org/stable/20033834> (accessed 20 April 2020).

4. Foreign Trade Information System. Organization Of American States. Available at: <http://www.Sice.Oas.Org/Trade/Nafta/Chap-01.Asp> (accessed 20 April 2020).

5. Ataev, M. R. (2011). NAFTA: problemy i perspektivy sotrudnichestva SShA, Kanadyi i Meksiki [NAFTA: problems and prospects of cooperation between the United States, Canada and Mexico] *Vlast*, vol. (7), 159-161. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/nafta-problemy-i-perspektivy-sotrudnichestva-ssha-kanady-i-meksiki> (accessed 20 April 2020).

6. AMADEO K. (2020, March 31). NAFTA's Purpose and Its History. *The Balance*. Available at: <https://www.thebalance.com/history-of-nafta-3306272> (accessed 23 April 2020).

7. Floyd D. (2019, November 27). Nafta's Winners And Losers. *Investopedia*. Available at: <https://www.Investopedia.Com/Articles/Economics/08/North-American-Free-Trade-Agreement.Asp#What-Did-Nafta-Accomplish> (accessed 20 April 2020).

8. NAFTA, 20 Years Later: Do the Benefits Outweigh the Costs? *Knowledge@Wharton* (2014, February 19). Available at: <https://knowledge.wharton.upenn.edu/article/nafta-20-years-later-benefits-outweigh-costs/> (accessed 23 April 2020).

9. Guillén M. F. (2017, February 22). NAFTA Created Thousands Of Good American Jobs–Just Not For Trump's Rust Belt Supporters. *Wharton Business School*. Available at: <https://qz.Com/914363/Nafta-Created-Thousands-Of-Good-American-Jobs-Just-Not-For-Trumps-Rust-Belt-Supporters/> (accessed 23 April 2020).

10. Chatzky A., McBride J., Sergie M.A. (2020, February 24). Nafta And The Usmca: Weighing The Impact Of North American Trade. *Council on foreign Relations*. Available at: <https://www.Cfr.Org/Backgrounder/Nafta-And-Usmca-Weighing-Impact-North-American-Trade> (accessed 23 April 2020).

11. Ochoa M. The Effects Of Nafta On Mexico. *Tecma University*. Available at: <https://www.Tecma.Com/Effects-Of-Nafta-On-Mexico/> (accessed 23 April 2020).

12. Cañas J., Coronado R. (2002, February). Maquiladora Industry: Past, Present And Future. *Federal Reserve Bank Of Atlanta. ResearchGate*. Available at: https://www.researchgate.net/publication/5029696_Maquiladora_industry_Past_present_and_future (accessed 23 April 2020).

13. Hufbauer G.C., Cimino C., Moran T. (2014, May). NAFTA At 20: Misleading Charges And Positive Achievements. Peterson Institute For International Economics. Available at: <https://www.piie.com/publications/policy-briefs/nafta-20-misleading-charges-and-positive-achievements> (accessed 20 April 2020).
14. . U.S. Direct Investment Abroad, U.S. Direct Investment Position Abroad on a Historical-Cost Basis. Bureau of Economic Analyses. U.S. Department of Commerce. Available at: <https://apps.bea.gov/iTable/iTable.cfm?reqid=2&step=1&isuri=1#reqid=2&step=1&isuri=1> (accessed 20 April 2020).
15. U.S. Imports from Canada of Crude Oil and Petroleum Products. U.S. Energy Information Administration. Available at: <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=p&s=mttimusca1&f=a> (accessed 20 April 2020).
16. Riley B. (2017 February 6). Three Recommendations for Renegotiating NAFTA. Heritage Foundation *Backgrounder*. No. 4654. Available at: <https://www.Heritage.Org/Trade/Report/Three-Recommendations-Renegotiating-Nafta> (accessed 20 April 2020).
17. Agreement Between The United States Of America, The United Mexican States, And Canada 12/13/19 Text. Office of the UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE. Available at: <https://ustr.Gov/Trade-Agreements/Free-Trade-Agreements/United-States-Mexico-Canada-Agreement/Agreement-Between> (accessed 25 April 2020).
18. Tori K. Whiting, Gabriella Beaumont-Smith. (2019 January 28). Backgrounder An Analysis Of The United States–Mexico–Canada Agreement. The Heritage Foundation. Available at: <https://www.heritage.org/trade/report/analysis-the-united-states-mexico-canada-agreement> (accessed 25 April 2020).
19. Komkova E. (2019). YuSMKA vmesto NAFTA [USMCA Instead of NAFTA] *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya*, vol. 63, No 4, pp. 50-58. DOI: 10.20542/0131-2227-2019-63-4-50-58 .
20. 2019 FinTech Almanac. FT Partners Research. Available at: <https://ftpartners.docsend.com/view/9849q93> (accessed 25 April 2020).
21. The Global Fintech Index 2020. Findexable. Available at: https://findexable.com/wp-content/uploads/2019/12/Findexable_Global-Fintech-Rankings-2020exSFA.pdf (accessed 25 April 2020).
22. USMCA. UNITED STATES- MEXICO-CANADA AGREEMENT. Chapter 17. USMCA. Available at: <https://usmca.com/financial-services-usmca-chapter-17/> (accessed 25 April 2020).
23. Yakubovskiy S., Kyrychenko M. (2018 May 17). Role Of Blockchain Technology In The Development Of Global Information Technology And Fintech Markets In The Conditions Of Globalization. Bulletin Of Mariupol State University. Series: Economics, 2018, Issue 15, pp. 51-57. Available at: http://visnyk-ekonomics.mdu.in.ua/en/ISSUE_15.pdf#page=51 (accessed 25 April 2020).
24. Estoup L. A. (2019 June 1). FinTech under the new United States-Mexico-Canada (USMCA) agreement. Thomson Reuters Practical Law. Available at: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-020-8365?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-020-8365?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1) (accessed 25 April 2020).